

О.П. Дріга, здобувач

Житомирський державний технологічний університет

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ АУТСОРСИНГ
У ПРОЦЕСІ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ:
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В SPV**

(Представлено д.е.н., проф. Петруком О.М.)

Невід'ємним елементом сек'юритизаційного механізму в його класичній формі є компанії спеціального призначення (SPV), які забезпечують відокремлення сек'юритизованих активів від ризиків компанії-оригінатора, тим самим забезпечуючи інвестиційний рейтинг для цінних паперів, забезпечених зазначеними активами.

Розглянуто особливості функціонування SPV та виокремлено вимоги до її структурування. Автором обґрунтовано необхідність застосування у діяльності SPV бухгалтерського аутсорсингу та запропоновано порядок вибору зовнішнього суб'єкта ведення бухгалтерського обліку з урахуванням розроблених груп критеріїв (кількісних та якісних). Також у статті окреслено три основні етапи застосування бухгалтерського аутсорсингу в діяльності SPV (підготовчий; безпосереднє ведення бухгалтерського обліку; звітно-контрольний). Крім того, доведено потребу інформаційної інтеграції системи управління та бухгалтерського обліку, що вимагає тісної співпраці зовнішнього виконавця (бухгалтерської компанії) з компанією, яка здійснює управління діяльністю SPV.

Ключові слова: *сек'юритизація; класична сек'юритизація; компанія спеціального призначення; оригінатор; аутсорсинг; бухгалтерський аутсорсинг; організація бухгалтерського обліку.*

Постановка проблеми. *Невизначеність умов діяльності, постійна конкуренція, зростання темпів інфляції, а також дефіцит доступних фінансово-інвестиційних ресурсів в умовах браку власних коштів змушують суб'єктів господарювання (як фінансового, так і реального сектору) шукати нові інструменти для залучення додаткового фінансування. У цьому контексті особливого значення набуває сек'юритизація як інноваційний механізм структурованого фіна © О.П. Дріга, 2015 їх умовах, що дозволяє залучати фінансові ресурси шляхом емісії та розміщення цінних паперів, забезпечених активами.*

В цілому, механізм сек'юритизації активів передбачає, що її ініціатор, компанія-оригінація (банки або інші кредитно-фінансові установи, нефінансові компанії, органи державної влади, комунальні підприємства та ін.), генерує активи в процесі здійснення своєї поточної підприємницької діяльності (наприклад, шляхом видачі кредитів, поставки товарів, надання послуг, зокрема надання майна в оренду тощо), в результаті чого в цій компанії з'являються активи – права вимоги до третіх осіб (боржників). Далі з цих прав вимоги формують пул активів і під їх забезпечення випускають цінні папери з подальшою реалізацією на фондовому ринку. Отримуючи таким чином кошти, суб'єкт господарювання має можливість спрямовувати їх на реалізацію нових відносин, у тому числі на отримання додаткового прибутку у вигляді різниці між відсотками по активах та цінних паперах, що сприяє зростанню оборотності коштів.

При здійсненні сек'юритизації використовується цілий ряд економічних механізмів, що охоплюють досить широке коло учасників та угод особливого роду, і створюють певний комплекс, який, у свою чергу, може значно варіювати і доповнюватися залежно від мети та можливостей організаторів сек'юритизації. Тому, вочевидь, що механізм сек'юритизації є досить складним і багатоаспектним і, відповідно, операції сек'юритизації характеризуються великою різноманітністю. Проте найбільш повно всі переваги сек'юритизації реалізуються у її класичній схемі, що дозволяє максимально відокремити згенерований пул активів від ризиків, пов'язаних з діяльністю компанії-оригінація.

В основі класичної (традиційної, позабалансової) сек'юритизації (Off-balance-sheet) лежить схема «реального продажу» («true sale»), яка характеризується реалізацією (відчуженням) пулу активів, що містять однорідні права вимоги, фінансовому посереднику – компанії спеціального призначення (Special Purpose Vehicle – SPV). Така компанія спеціально створюється для цілей сек'юритизації. Вона фінансує придбання пулу активів шляхом емісії цінних паперів (забезпечених майбутніми грошовими потоками від зазначених активів) і здійснює їх розміщення серед інвесторів на ринку капіталу. Подальше погашення боргів і відсотків власникам емітованих цінних паперів здійснюється за рахунок надходжень від погашення заборгованості позичальниками, права вимоги за якими передані від оригінація до SPV.

Проте для того, щоб така спеціально створена компанія була визнана як емітент цінних паперів на фондовому ринку, вона має бути

структурована таким чином, щоб бути захищеною від банкрутства оригінатора, а також власного банкрутства (у т. ч. добровільного). Тому у світовій практиці однією з умов структурування SPV є відсутність штату працівників та виконання нею лише тих видів діяльності, задля яких вона була створена – придбання пулу активів та емісія цінних паперів, забезпечених цим пулом. Зазначене зумовлює необхідність делегування SPV стороннім організаціям своїх економічних функцій, таких як управління компанією, обслуговування пулу активів, а також ведення бухгалтерського обліку, що, в свою чергу, актуалізує важливість та необхідність використання в діяльності SPV аутсорсингу, зокрема бухгалтерського.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі питанню сек'юритизації активів та зокрема особливостям структурування компанії спеціального призначення присвячені наукові праці вітчизняних та іноземних дослідників: Х.П. Бера, Е.Девідсона, В.Драгунова, С.В. Мальцева, О.Некторова, О.С. Новак, А.Рижова, А.Селівановського, А.О. Солдатовой, С.Улюкаєва, С.Л. Шварца та інших. Разом з тим, зазначені дослідження здійснювалися в контексті фінансів та права, проте поза увагою лишилися питання облікового забезпечення даного механізму.

Вагомий внесок у формування теоретичних та організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку в умовах аутсорсингу здійснили вітчизняні та зарубіжні вчені і науковці: Б.О. Анікін, Є.Желіньські, Й.Кочар, М.Лациті, Р.Морган, Л.С. Скакун, В.В. Сопко, Л.К. Сук, Ю.Ю. Фролова, К.Чубаковська, Дж.Хейвуд, А.Є. Шевельов, Л.С. Шатковська, В.Г. Швець, А.Янковська та інші. Не применшуючи ролі здійснених досліджень, варто зазначити, що відсутні напрацювання щодо застосування бухгалтерського аутсорсингу в компаніях спеціального призначення в процесі здійснення сек'юритизації.

Метою дослідження є виокремлення вимог до структурування компаній спеціального призначення в процесі сек'юритизації активів, а також обґрунтування необхідності та визначення особливостей застосування бухгалтерського аутсорсингу в таких компаніях.

Викладення основного матеріалу дослідження. Основна мета включення SPV в сек'юритизаційний механізм – це відокремлення активів, які забезпечують платежі з цінних паперів, придбаних інвесторами, від будь-яких ризиків. Тобто, завдяки створенню SPV і передачі йому оригінатором фінансових активів, останні отримують юридичну самостійність, не потрапляють більше у сферу повноважень

оригінатора й тим самим звільняються від усіх оперативних і господарських ризиків, пов'язаних з його діяльністю.

Л.П. Чубук стверджує, що як SPV може використовуватися два інструменти юридичного відокремлення пулу активів: юридична особа або відокремлений майновий комплекс, який не є юридичною особою [17, с. 327]. Відповідно, організаційно-правовою формою SPV як юридичної особи може бути товариство з обмеженою відповідальністю, акціонерне товариство, траст тощо. Якщо ж це відокремлений майновий комплекс, то SPV може функціонувати у вигляді інвестиційного фонду. Нерідко SPV є офшорною компанією. Вибір організаційної структури такої компанії та юрисдикції її розміщення визначається податковими та правовими умовами. При цьому, слід зауважити, що в українському законодавстві відсутні будь-які вимоги до створення та функціонування компаній спеціального призначення.

Основні ризики інвесторів, що виникають при сек'юритизації, безпосередньо пов'язані з діяльністю SPV. При цьому інвестори не зацікавлені в постійному контролі діяльності SPV. Саме тому поступово в міжнародній практиці були вироблені спеціальні вимоги до правового статусу SPV, дотримання яких забезпечує максимальну захищеність інтересів інвесторів у частині запобігання їх ризиків, пов'язаних з придбанням цінних паперів, забезпечених пулом активів.

Дослідження наукової літератури [2, 7, 8, 9, 11, 14, 16, 17, 23] дозволило виявити основні характеристики спеціально створеної компанії в операціях сек'юритизації активів, здійснюваних за кордоном. Зокрема, до них слід врахувати: 1) незалежність SPV від оригінатора; 2) захищеність SPV від банкрутства; 3) обмеженість SPV у здійсненні різних видів діяльності.

Таким чином, мінімізації ризику банкрутства SPV сприяють такі вимоги:

- *незалежність SPV від оригінатора.* SPV створюється відокремлено, економічно та юридично незалежно від оригінатора, щоб не допустити її включення в консолідовану групу первинного власника пулу активів та уникнути можливих наслідків його неплатоспроможності.

У випадку несприятливої події (наприклад, дефолту) з первісним власником активу (оригінатором) переданий SPV актив не може бути повернутий у конкурсну масу оригінатора і використаний для задоволення вимог кредиторів до нього. До таких дефолтів належить:

- ліквідація та/або банкрутство оригінатора, враховуючи добровільну ліквідацію;
- невиконання грошових зобов'язань з урахуванням періоду, а також наданої відстрочки;
- неоголошене невиконання зобов'язань;
- скорочення терміну платежу за зобов'язаннями як санкція за несплату в строк відсотків або частини суми основного боргу;
- відмова від платежу/оголошення мораторію;
- реструктуризація (зміна) зобов'язань [19].

При банкрутстві оригінатора обслуговування кредитного портфеля не припиняється, а в разі дефолту частини портфеля перші ризики бере на себе молодший транш.

З цього приводу Д.А. Лопатіна зауважує, що досить часто частки в статутному капіталі SPV входять до трастового фонду або належать номінальним акціонерам, а керує SPV незалежна керуюча компанія. SPV також може створюватися у вигляді фонду. У цьому випадку вона не є юридичною особою, нею керує і її юридично представляє керуюча компанія [7];

- *захищеність SPV від банкрутства.* При конструюванні SPV необхідно забезпечити неможливість її добровільного банкрутства та ліквідації, а також не допустити злиття з іншим підприємством або інших форм реорганізації. При цьому, як наголошує А.Селівановський [11, с. 31], інвестори та оригінатор мають брати на себе зобов'язання не звертатися до суду з вимогою про ліквідацію SPV або про порушення щодо неї процедури примусового банкрутства;

- *обмеженість SPV у здійсненні різних видів діяльності («спеціальна правоздатність»).* Головна мета SPV – придбання активів у оригінатора, їх відокремлення у пул, емісія і поширення цінних паперів, забезпечених цим пулом активів, тому організаційна структура SPV має обмежуватися здійсненням чітко визначених видів діяльності (через установчі документи, оскільки вимоги вітчизняного законодавства до створення таких компаній відсутні). Зокрема, SPV не може випускати будь-які додаткові боргові інструменти, брати участь в об'єднанні компаній та здійснювати інші операції, щоб запобігти виникненню будь-яких її зобов'язань, окрім заздалегідь обумовлених (податок на емісію, платежі за послуги бухгалтерської, керуючої та обслуговуючої компаній тощо). Крім того, спеціально створена компанія не має наймати співробітників, окрім тих, які безпосередньо необхідні для здійснення угоди сек'юритизації. Така заборона обумовлена тим, що відповідно до законодавства в першу чергу

задовольняються вимоги з оплати праці, а лише потім – вимоги інвесторів. У зв'язку з цим, О.Мазур [8] наголошує на необхідності здійснити передачу повноважень одноосібного виконавчого органу керуючої компанії, а ведення бухгалтерського обліку – спеціалізованій організації.

Крім того, обслуговування придбаного пулу активів (організацію збору платежів за отриманими SPV вимогами) також здійснює стороння організація – обслуговуючий агент, так званий «сервісер». Наприклад, при сек'юритизації банківських кредитів роль агента полягає у прийомі платежів від позичальників, а в разі виникнення простроченої заборгованості за кредитами, що ввійшли до пулу сек'юритизованих активів, сервісер виконує функції колекторської агенції аж до стягнення застави за кредитом (у випадку дефолту за позиною). Як правило, функції обслуговуючого агента здійснює безпосередньо оригінатор або спеціально створений (чи вже існуючий) сервісний агент. Крім того, в умовах сек'юритизаційної угоди може бути передбачена можливість зміни обслуговуючого агента (наявність резервного сервісера) у разі настання заздалегідь обумовлених подій.

Завдяки передачі значного обсягу функцій іншим суб'єктам, а також відсутності як такої самостійної господарської діяльності, SPV не потребує значного власного капіталу. Саме тому, такі компанії спеціального призначення здебільшого мають мінімальний власний капітал та функціонують як неприбуткові організації для мінімізації оподаткування.

Зазначена концепція «спеціальної правоздатності» SPV, насамперед, дозволяє обмежити кількість її потенційних кредиторів та надати інвесторам гарантії першочергового задоволення вимог за сек'юритизаційними цінними паперами. І саме ця концепція передбачає необхідність делегування здійснення окремих бізнес-процесів SPV стороннім організаціям (зокрема, таких основних, як управління компанією, обслуговування пулу активів та грошових потоків, ведення бухгалтерського обліку тощо). При цьому слід враховувати, що в процесі сек'юритизації зазначені бізнес-процеси передаються різним зовнішнім суб'єктам, що, відповідно, зумовлює необхідність організації чітко налагоджених інформаційних потоків не лише між SPV (як замовником) та виконавцями його бізнес-функцій, а також і безпосередньо між самими виконавцями (рис. 1).

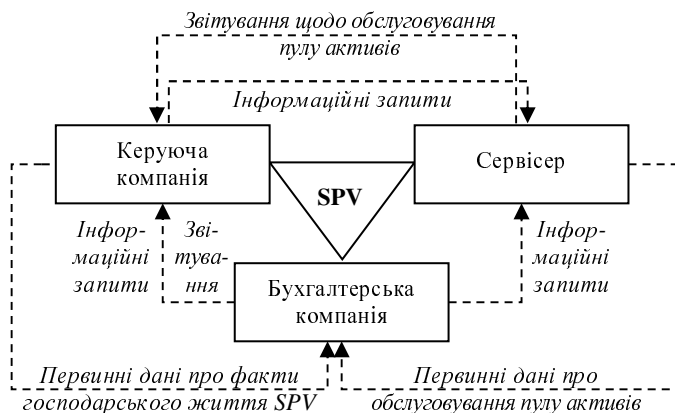

Рис. 1. Інформаційні потоки в забезпеченні діяльності SPV

Керуюча компанія, що здійснює функції одноосібного виконавчого органу SPV, а також сервісер, роль якого, як правило виконує оригінатор, надають бухгалтерській компанії первинні дані щодо всіх фактів господарського життя SPV. На основі цієї інформації бухгалтерська компанія здійснює поточний облік діяльності SPV та складає всі необхідні види звітності, зокрема внутрішню (управлінську) звітність, яку подає керуючій компанії. Паралельно з цим, сервісер на щоденній і щомісячній основі готує різні звіти, що містять інформацію щодо видів боргів (типів погашень), наявності простроченої заборгованості та її видів, а також відомості про регіональну диверсифікацію активів, середньозважену дохідність активів тощо.

Зрозуміло, що зазначені інформаційні потоки відбуваються на основі укладання відповідних договорів щодо обслуговування чи управління. Проте специфіка відносин у процесі сек'юритизації активів полягає у тому, що договірні відносини виникають лише між SPV та зовнішніми суб'єктами, тобто рух інформаційного потоку окремо між зовнішніми виконавцями здійснюється без відповідного договірного регулювання. Зазначене свідчить про важливість та необхідність під час підготовки та укладання договорів SPV із такими зовнішніми виконавцями детального узгодження всіх питань щодо взаємодії (руху інформації) саме між відповідними виконавцями, в частині виконуваних ними окремих бізнес-процесів SPV.

У світовій практиці такі взаємовідносини прийнято трактувати, як аутсорсинг, під яким розуміють передачу сторонньому підприємству деяких бізнес-функцій або частини бізнес-процесу підприємства [1, 4, 18].

Інша група авторів [3, 5, 10] розширює і дещо деталізує попереднє визначення, наголошуючи, що аутсорсинг – стратегія управління (спосіб оптимізації діяльності) підприємства, що спрямована на передачу ведення функціонально необхідних, але неосновних напрямів діяльності підприємствам, які на них спеціалізуються. Таке твердження підтримує і М.Шарп [24], зазначаючи, що аутсорсинг передбачає передачу зовнішньому суб'єкту господарювання завдань, які підприємством визначені як неосновні. При цьому Й.Оленський [22] стверджує, що аутсорсинг стосується тих функцій і процесів, за які правову і економічну відповідальність несе суб'єкт, який передає ці функції іншому суб'єкту для їх реалізації.

Використовуючи аутсорсинг, керівники підприємств можуть оптимізувати процес функціонування підприємства за рахунок реструктуризації внутрішніх процесів та зовнішніх відносин, що, відповідно, дозволяє в управлінській ланці зосередити увагу на основному бізнесі, гнучко реагувати на зміни на ринку і в середині підприємства.

Вочевидь, що специфіка взаємовідносин на основі аутсорсингу дозволяє забезпечити виконання згадуваної вище концепції «спеціальної правоздатності» SPV. Зокрема, SPV (основна мета створення якої полягає у придбанні пулу активів та випуску цінних паперів, забезпечених цим пулом) передає свої неосновні функції (менеджмент, ведення бухгалтерського обліку тощо) зовнішнім суб'єктам на договірних засадах для того, щоб таким чином мінімізувати ризик власного банкрутства та оптимізувати податки.

Вважаємо, що в контексті організації діяльності SPV та її управління, дуже важливе місце займає саме бухгалтерський аутсорсинг, оскільки ефективність та оперативність управлінських рішень насамперед залежить від вдало побудованої системи бухгалтерського обліку.

Л.С. Скакун у своїх працях виділяє два підходи до трактування бухгалтерського аутсорсингу: економіко-правовий (сукупність відносин, що виникають між замовником та виконавцем у процесі виконання умов договору про надання послуг з ведення бухгалтерського обліку) та обліковий (форма організації бухгалтерського обліку, яка полягає у передачі окремих

бухгалтерських функцій або всього процесу ведення бухгалтерського обліку зовнішнім суб'єктам з метою підвищення якості та ефективності їх виконання) [12, с. 413–415].

Послуги з бухгалтерського аутсорсингу в Україні надають аудиторські, консалтингові фірми, спеціалізовані (аутсорсингові) фірми, спеціалісти з бухгалтерського обліку, зареєстровані як фізичні особи-підприємці тощо.

Серед зовнішніх суб'єктів ведення бухгалтерського аутсорсингу чільне місце посідають консалтингові та аудиторські фірми. Ринок консалтингових та аудиторських послуг на сьогодні представлений функціонуванням значної кількості фірм. За організаційно-правовими формами консалтингові фірми створюються у вигляді товариств (акціонерних, з обмеженою відповідальністю), вітчизняних та іноземних корпорацій, спільних підприємств, приватних підприємств, аудиторських фірм, консалтингових центрів, агентств тощо. Серед великих транснаціональних консалтингових підприємств в Україні здійснюють діяльність підприємства «Великої четвірки» – Ernst&Young, KPMG, PWC, Delloitte, а також інші транснаціональні підприємства (McKeansey, Accenture, IBM Consulting, Roland Berger) тощо. Крім міжнародних, послуги з бухгалтерського аутсорсингу надають також такі вітчизняні консалтингові фірми, як ТОВ «Профiт Консалтинг і Аутсорсинг», ТОВ «Актив Плюс», «ЛПМ Консалтинг», Бізнес-консалтингова компанія «EBS», ТОВ «Менеджмент Консалтинг Груп», Аудиторська фірма «MGI Консалтинг» та ін. [13, с. 480].

У процесі дослідження пропозицій різних підприємств, які надають послуги з бухгалтерського аутсорсингу, узагальнено основні форми взаємодії між виконавцем та замовником, зокрема випадки, за яких зовнішній суб'єкт: 1) надає послуги з організації і ведення бухгалтерського обліку; 2) виступає в ролі головного бухгалтера підприємства; 3) здійснює ведення обліку лише окремих операцій або об'єктів.

Таким чином, враховуючи зазначені вище вимоги до структурування SPV, а також існуючі форми взаємодії між виконавцем та замовником, зрозуміло, що в процесі сек'юритизації компаніям спеціального призначення необхідно використовувати бухгалтерський аутсорсинг, який передбачає повне ведення бухгалтерського обліку зовнішнім суб'єктом.

Саме тому для забезпечення чітко налагоджених взаємозв'язків між залученими зовнішніми суб'єктами та SPV виняткову важливість при використанні бухгалтерського аутсорсингу має чітко побудований

процес вибору зовнішнього суб'єкта з урахуванням, що, в свою чергу, зумовлює необхідність обґрунтування та узагальнення ключових критеріїв вибору зовнішнього суб'єкта ведення бухгалтерського обліку на SPV.

Серед зарубіжних авторів на увагу заслуговують напрацювання Х.Морсе (H.Morse) [20, с. 2–8], який пропонує таку методику вибору партнера з аутсорсингу: 1) визначення ознак відповідного кандидата; 2) підготовка питань-пропозицій; 3) складання формулярів, які характеризують виконавця і послугу; 4) аналіз та перевірка формуляра; 5) налагодження контактів з виконавцем; 6) загальна характеристика співпраці; 7) складання таблиці оцінки виконавця.

Отже, після визначення переліку потенційних виконавців послуг з бухгалтерського аутсорсингу шляхом проведення тендерів, вивчення спеціалізованих і загальних довідників, даних асоціацій, рекламних оголошень, статей у періодичних виданнях, отримання комерційних пропозицій, рекомендацій знайомих відбувається розробка критеріїв вибору зовнішніх суб'єктів з урахуванням специфіки та галузі діяльності підприємства-замовника, завдань організації бухгалтерського обліку.

Дослідження наукових праць щодо визначення критеріїв вибору зовнішніх фахівців при виконанні послуг у різних сферах діяльності, в тому числі і в сфері бухгалтерського обліку, дозволило виокремити такі основні критерії, що найчастіше наводяться в дослідженнях різних науковців:

- наявність дипломів, сертифікатів професійних організацій;
- досвід роботи з підприємствами відповідної галузі;
- рівень якості наданих послуг;
- репутація та досвід діяльності;
- вартість послуг;
- високий рівень професіоналізму та кваліфікації працівників;
- дотримання етичних норм та корпоративної культури тощо.

Також слід зауважити, що вартісний критерій послуг не має бути визначальним, оскільки низька вартість послуг не завжди свідчить про високий рівень їх якості. Важливо підкреслити, що крім зазначених вище критеріїв окремі автори вважають, що необхідно також врахувати такі: 1) надійність, гнучкість та загальний потенціал підприємства; 2) термін роботи підприємства на ринку; 3) комплексний підхід до вирішення завдань клієнтів; 4) наявність рекомендацій та позитивних відгуків замовників; 5) безперервність сервісу.

Враховуючи зазначене вище, а також специфіку сек'юритизаційного механізму, SPV при виборі зовнішніх суб'єктів ведення бухгалтерського обліку має керуватися як кількісними, так і якісними критеріями. Зокрема, до основних кількісних критеріїв слід зарахувати: 1) види послуг, які надає зовнішній суб'єкт (можливість забезпечення повного ведення бухгалтерського обліку); 2) період існування підприємства на ринку фінансових послуг та інвестицій, у т. ч. досвід роботи з SPV; 3) рівень цін на послуги; 4) наявність претензій та судових позовів за неякісне ведення бухгалтерського обліку.

Якісні критерії, що мають обов'язково враховуватися при виборі SPV зовнішнього суб'єкта, містять: 1) позитивні відгуки та рекомендації замовників; 2) наявність сертифікатів, дипломів, які підтверджують рівень професіоналізму працівників виконавця; 3) імідж та досвід роботи виконавця на ринку; 4) забезпеченість сучасними комп'ютерними технологіями; 5) участь зовнішнього суб'єкта в діяльності вітчизняних і міжнародних професійних організацій; 6) рівень корпоративної культури та її дотримання.

Використання запропонованого порядку вибору зовнішнього суб'єкта з урахуванням розроблених груп критеріїв забезпечить оптимізацію ризиків замовника, які виникають при застосуванні бухгалтерського аутсорсингу.

Після вибору зовнішнього суб'єкта ведення бухгалтерського обліку розпочинається проведення переговорів, а далі – розробка проекту та укладання договору про надання послуг з бухгалтерського аутсорсингу.

К.Чубаковська пропонує «при залученні зовнішніх суб'єктів для ведення бухгалтерського обліку розглядати організацію бухгалтерського обліку як сукупність таких складових:

а) організація співпраці між замовником та виконавцем при використанні бухгалтерського аутсорсингу;

б) організація інформаційного процесу в системі бухгалтерського обліку, яка охоплює: бухгалтерську документацію; ведення бухгалтерського обліку; інвентаризацію та внутрішній контроль; звітність» [21, с. 209].

Разом з тим, досліджуючи організацію облікового процесу, необхідно врахувати його етапи, яких, як правило, виокремлюють три: первинний, поточний та підсумковий [15, с. 8–11, с. 32], до складу яких входять операції трьох типів: механічні (отримання документів, передача реєстрації); переробні (групування, логічні процедури,

складання проводок); творчі (складання алгоритмів вирішення задач, пояснювальних записок, аналітичних оглядів, довідок) [6, с. 33].

За результатами аналізу напрацьовань вітчизняних та зарубіжних науковців визначено етапи застосування бухгалтерського аутсорсингу в діяльності SPV:

Етап 1. Підготовчий:

1.1. Вибір зовнішнього суб'єкта ведення бухгалтерського обліку:

- 1.1.1. Встановлення критеріїв за якими проводитиметься відбір;
- 1.1.2. Дослідження ринку послуг та пошук зовнішніх суб'єктів ведення обліку;
- 1.1.3. Оцінка результатів пошуку та складання списку потенційних виконавців;

1.2. Проведення переговорів:

- 1.2.1. Визначення основних питань співпраці безпосередньо з SPV, а також з виконавцями інших бізнес-функцій SPV;
- 1.2.2. Підготовка проекту договору про надання послуг з бухгалтерського аутсорсингу;
- 1.2.3. Узгодження підготовленого проекту договору виконавцем та SPV;

1.3. Підписання договору про надання послуг з бухгалтерського аутсорсингу;

Етап 2. Безпосереднє надання послуг:

2.1. Розробка та узгодження організаційно-методичних питань:

- 2.1.1. Організація взаємовідносин з керуючого SPV компанією в частині інформаційних потоків та організації праці осіб, відповідальних за оформлення первинних документів;
- 2.1.2. Розробка облікової політики та методики ведення бухгалтерського обліку бухгалтерською компанією;
- 2.1.3. Затвердження керуючого SPV компанією облікової політики, техніки та технології обліку;
- 2.1.4. Організація праці безпосередніх виконавців послуг;

2.2. Ведення бухгалтерського обліку:

- 2.2.1. Первинне спостереження;
- 2.2.2. Вартісне вимірювання;
- 2.2.3. Групування та систематизація;
- 2.2.4. Підсумкове узагальнення;

Етап 3. Звітно-контрольний:

3.1. Контроль керуючого SPV компанією виконання умов договору;

3.2. Оформлення Звіту та Акта про надані послуги.

Слід зауважити, що первинне спостереження, тобто документування фактів господарського життя SPV, забезпечується керуючою компанією, окрім того вона здійснює (в основному) вартісне вимірювання всього, що стосується функціонування SPV.

З метою узгодження етапів обробки інформації та своєчасності виконання робіт виконавцем мають бути розроблені та надані замовнику індивідуальні графіки робіт працівників, які ведуть облік на підприємстві в умовах аутсорсингу. Основним призначенням даного документа є розподіл робіт між виконавцями, визначення часу виконання робіт. У кожному індивідуальному графіку зазначається, які роботи мають виконуватися кожним працівником та термін їх виконання.

Оскільки при використанні SPV аутсорсингу (у т. ч. бухгалтерського) не лише бухгалтерські функції виконує зовнішній суб'єкт, а також управлінські, то в процесі планування важливим є налагодження співробітництва таким чином, щоб забезпечувався оперативний обмін відповідною інформацією між окремими зовнішніми виконавцями, зокрема керуючою та бухгалтерською компаніями.

Замовник, в обличчі керуючої компанії, ставить мету, на основі якої здійснюється поточне та перспективне планування, та спільно з виконавцем організовує бухгалтерський облік відповідно до специфіки процесу сек'юритизації та потреб діяльності SPV. Тому інтегрування функцій управління та організації бухгалтерського обліку в умовах аутсорсингу передбачає ведення бухгалтерського обліку зовнішньою бухгалтерською компанією, а виконання завдання планування, контролю, аналізу – керуючою SPV компанією.

З метою покращання інтеграції управлінських функцій керуючої компанії та бухгалтерського обліку в умовах аутсорсингу пропонуємо:

1) забезпечити оперативний та належним чином організований документообіг між усіма зовнішніми виконавцями бізнес-процесів SPV;

2) узгодити рівні аналітичного обліку з метою отримання інформації в розрізах, необхідних для потреб планування діяльності SPV;

3) організувати порядок надання керуючій SPV компанії інформації про виконання договірних прав та зобов'язань;

4) розробити форми внутрішньої звітності, необхідні для забезпечення потреб управління SPV, а також для здійснення контрольно-аналітичних заходів;

5) забезпечити створення єдиної інформаційної бази з урахуванням завдань планування, контролю, аналізу та специфіки діяльності SPV.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Належним чином скоординована робота всіх виконавців бізнес-процесів SPV в частині їх інтеграції з бухгалтерським обліком є чинником, що впливає на досягнення мети діяльності SPV та ефективності всього процесу сек'юритизації в цілому. Саме використання бухгалтерського аутсорсингу дозволяє організувати бухгалтерський облік таким чином, щоб якнайефективніше забезпечити його інтеграцію з функціями системи управління SPV.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на вивчення питань методики облікового забезпечення механізму та інструментарію проведення операцій сек'юритизації активів як в орінатора, так і SPV.

Список використаної літератури:

1. *Беліков О.* Аутсорсинг як делегування функцій управління / *О.Беліков* // Юридичний журнал. – 2007. – № 7. – С. 23–25.
2. *Бэр Х.П.* Секьюритизация активов: секьюритизация финансовых активов – инновационная техника финансирования банков / *Х.П. Бэр*; пер. с нем. *Ю.М. Алексеев, О.М. Иванов.* – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 624 с.
3. Економічний енциклопедичний словник : у 2-х т. / *С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устинко, С.І. Юрій*; за ред. *С.В. Мочерного.* – Львів: Світ, 2005. – Т. 1. – 616 с.
4. *Зозульов О.* Аутсорсинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в умовах глобалізації / *О.Зозульов, О.Микало* // Економіка України. – 2009. – 20 с.
5. *Крикунова Д.* Аутсорсинг в сфере рекламы / *Д.Крикунова* // Маркетинг и реклама. – 2007. – № 3 (127). – С. 36–39.
6. *Кузьминский А.Н.* Организация бухгалтерского учета и анализа хозяйственной деятельности / *А.Н. Кузьминский, В.В. Сопко.* – К.: Вища школа, 1986. – 256 с.
7. *Лопатина Д.А.* Секьюритизация как инструмент финансирования в международном обороте: частноправовые

- аспекты / Д.А. Лопатина // Право и политика. – 2009. – № 6. – С. 1290–1298.
8. Мазур О. Новые тенденции в структурировании сделок секьюритизации: анализ успешных юридических моделей и ожидаемые изменения в правовом регулировании / О.Мазур // Деловой завтрак для эмитентов: «Новації реформи листинга и иные новеллы законодательства о рынке ценных бумаг», 20 марта 2014 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bakermckenzie.com>.
 9. Рыжов А. Организация и структурирование сделок секьюритизации: роль независимого финансового консультанта / А.Рыжов // Энциклопедия российской секьюритизации. – 2008. – С. 277–284.
 10. Сайфиева С.Н. Аутсорсинг в свете экономической теории / С.Н. Сайфиева, М.А. Быкадоров // Вестник Государственного университета управления. – 2007. – № 3 (3). – С. 175–180.
 11. Селивановский А. На пути к SPV / А.Селивановский // Рынок ценных бумаг. – 2007. – № 11. – С. 29–33.
 12. Скакун Л.С. Бухгалтерський облік на договірних умовах: сутність та передумови ведення / Л.С. Скакун // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнар. зб. наук. пр. / Серія : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – Вип. 3 (12). – Житомир : ЖДТУ, 2008. – С. 407–418.
 13. Скакун Л.С. Процес вибору зовнішнього суб'єкта ведення бухгалтерського обліку / Л.С. Скакун // Зб. наук. пр. / Економіка: проблеми теорії та практики. – Вип. 251 : в 6 томах. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. – Т. II. – С. 478–486.
 14. Солдатова А.О. Факторинг и секьюритизация финансовых активов : учеб. пособие / А.О. Солдатова. – М. : Высшая школа экономики, 2013. – 608 с.
 15. Сопко В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник / В.Сопко, В.Завгородній. – К. : КНЕУ, 2000. – 260 с.
 16. Ткаченко Н. Сек'юритизація фінансових активів: особливості використання в банках / Н.Ткаченко, Д.Чеховський // Вісник НБУ. – 2014. – С. 54–60.
 17. Чубук Л.П. Механізм сек'юритизації та його роль для підвищення конкурентоспроможності фінансових інститутів /

- Л.П. Чубук* // Теоретичні та прикладні питання економіки. – К. : ВПЦ «Київський університет». – 2009. – № 18. – С. 324–332.
18. *Шишханов М.О.* Управленческий консалтинг : словарь-справочник / *М.О. Шишханов.* – М. : Анкил, 2006. – 896 с.
 19. *Davies J.* The financial jungle: a guide to credit derivatives / *J.Davies, J.Hewer, Ph.Rivett.* – Pricewaterhouse Coopers : London, 2001.
 20. *Morse H.* Reference Checking in Seven Easy Steps / *H.Morse* // *Outsourcing Journal.* – 2001. – September. – S. 1–8.
 21. Od auditing do sponsoringu w rachunkowości / *Praca zbiorowa pod red. nauk. Kseni Czubakowskiej.* – Warszawa : PWE, 2007. – 268 s.
 22. *Oleski J.* Strategie outsourcingu informacyjnego w sektorze publicznym / *J.Oleski.* – Katowice, 2005.
 23. *Schwarcz S.L.* The Alchemy of Asset Securitization / *S.L. Schwarcz* // *Stanford Journal of Law Business and Finance,* 1994. – № 1. – Vol. 1. – P. 133–154.
 24. *Sharpe M.* Outsourcig organizational competitiveness and work / *M.Sharpe* // *Journal of Labour Research.* – 1997. – № 4. – S. 545–549.

ДРІГА Ольга Павлівна – здобувач кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету; асистент кафедри обліку і аудиту Національного гірничого університету.

Наукові інтереси:

– обліково-аналітичне забезпечення процесу сек'юритизації.

E-mail: dop0106@rambler.ru.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2015.